

Program
Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie
Czarnkowsko-Trzcianeckim
na lata 2016-2018

I. Wstęp

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim na lata 2016-2018 został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, bowiem zgodnie z art. 180 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Powyższy Program jest zbieżny z założeniami „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim na lata 2014-2023”. W celu strategicznym: „Skuteczne wsparcie najbardziej potrzebujących mieszkańców powiatu” przyjęto za cel operacyjny: „Tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania systemu pieczy zastępczej oraz wspieranie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej”.

Według obowiązującego stanu prawnego, system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Do jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należą jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzciance na podstawie Zarządzenia Nr 43/2011 Starosty Czarnkowsko-Trzcianeckiego z dnia 04 listopada 2011 r. zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim. Organizator pieczy zastępczej wyznacza koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej realizują zadania wynikające z wyżej wymienionej ustawy.

Do zadań własnych powiatu należy między innymi zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, przyznawanie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci, przyznawanie wynagrodzeń rodzinom zastępczym zawodowych oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, przyznawanie rodzinom zastępczym

zawodowym oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka świadczeń na utrzymanie lokalu mieszkalnego, na pokrycie kosztów związanych z remontem, świadczeń na dofinansowanie wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka, pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka oraz wystąpieniem zdarzeń losowych, udzielanie tym rodzinom dni wolnych od sprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem.

Ponadto do zadań własnych należy organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.

Istotnym zadaniem jest także organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej bardzo wyraźnie podzieliła kompetencje pomiędzy samorząd gminny i powiatowy, gdzie w pierwszym przypadku do zadań własnych gminy należy praca z rodziną biologiczną, natomiast organizacja pieczy zastępczej jest zadaniem powiatu.

W celu uzyskania pozytywnych rezultatów w programie wskazano na konieczność podjęcia działań wspomagających, rozwijających i wspierających pieczę zastępczą oraz działań pomocowych osobom usamodzielnianym.

II. Charakterystyka i analiza pieczy zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim.

1. Rodzinna piecza zastępcza w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego i środowiskiem wychowawczym, bowiem w rodzinie kształtuje się osobowość jednostek, system wartości oraz jakość i styl życia. Rodzina jako jedyne środowisko trwa najdłużej i wywiera największy wpływ na swoich członków. Zdarza się, że niekiedy rodzina funkcjonuje w niewłaściwy sposób, przez co zachodzi konieczność podjęcia działań interwencyjnych na rzecz dzieci i całej rodziny.

Od 2011 roku ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz sprawowania pieczy zastępczej i pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków.

Głównym celem ustawy jest nie tylko dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, ale również dobro rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, dobro wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, przy współpracy i zaangażowaniu wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Wobec tego ustanowiono nowy podział kompetencji w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zgodnie z którym gmina zobowiązana jest do działań z zakresu profilaktyki rodzinnej, natomiast powiat odpowiada za organizację pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza ma na celu zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa, odpowiednich warunków do rozwoju, wychowania i edukacji, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, a w konsekwencji przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, do nawiązywania i podtrzymywania osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zdobywania umiejętności społecznych.

Zgodnie z art. 39 ww. ustawy formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

- a) spokrewniona – tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- b) niezawodowa – tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- c) zawodowa – tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, dodatkowo rodziny te funkcjonują na podstawie umowy zawartej pomiędzy Starostą Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego a rodziną zastępczą.

Wyróżniamy także rodzinę zastępczą zawodową:

- pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego;
 - specjalistyczną – umieszcza się w niej w szczególności:
 - dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
 - małoletnie matki z dziećmi;
- 2) rodzinny dom dziecka – w tym samym czasie może przebywać w nim łącznie nie więcej niż 8 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;
- 3) rodzina pomocowa – sprawuje opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą. Rodzinami pomocowymi mogą być funkcjonujące rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe oraz osoby zakwalifikowane do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

2. Sytuacja rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim.

Na terenie Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego na dzień 30 czerwca 2016 r. funkcjonowały następujące rodziny zastępcze:

- a) spokrewnione – 54,
- b) niezawodowe – 53,
- c) zawodowe – 4,
- d) zawodowe specjalistyczne – 1,
- e) zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego – 2.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin zastępczych wraz z umieszczonymi dziećmi w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim w latach 2013-2016.

Tabela 1. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2013-2016

Rodziny zastępcze	Wyszczególnienie liczbowe w poszczególnych latach			
	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	od I do VI 2016 r.
Spokrewnione	53	53	51	54
Liczba dzieci w nich przebywających	68	65	62	66
Niezawodowe	63	52	53	53
Liczba dzieci w nich przebywających	95	76	76	76
Zawodowe	3	3	4	4
Liczba dzieci w nich przebywających	16	15	18	17
Zawodowe specjalistyczne	2	1	1	1
Liczba dzieci w nich przebywających	7	4	4	4
Zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	1	1	2	2
Liczba dzieci w nich przebywających	4	2	4	5

Dane ze sprawozdania rocznego PS-02 za poszczególne lata 2013-2016

Jak wynika z powyższych danych, od 2014 roku zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych niezawodowych. Utrzymująca się tendencja malejąca wynika między innymi z tego, że część rodzin zastępczych niezawodowych adoptowała umieszczone u nich dzieci. W 2014 roku miały miejsce przysposobienia dzieci w 4 rodzinach zastępczych niezawodowych, a w latach: 2015 i 2016 - po 2 rodziny zastępcze niezawodowe przysposobiły umieszczone u nich dzieci.

Ponadto, ze względu na malejącą liczbę osób, chętnych do podjęcia funkcji rodziny zastępczej, odbywa się mniej szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych. Z tego powodu w 2016 roku takie szkolenie nie odbyło się, natomiast przewidywane jest zorganizowanie szkolenia w 2017 roku, po którym planuje się utworzenie rodzin zastępczych niezawodowych oraz jednej rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej.

Wzrasta natomiast liczba rodzin zastępczych spokrewnionych, w których opiekę nad dziećmi sprawują dziadkowie albo rodzeństwo dzieci.

Jednocześnie zauważalna jest potrzeba powstawania rodzin zastępczych zawodowych, co jest podyktowane umieszczeniem w jednej rodzinie zastępczej większej liczby dzieci (w tym rodzeństwa), a także zabezpieczeniem dzieci w sytuacjach nagłych i kryzysowych. W 2015 roku powstała rodzina zastępcza zawodowa, która przyjęła troje dzieci (rodzeństwo). Ze względu na sytuacje interwencyjne, np. konieczność natychmiastowego zabezpieczenia dziecka, w 2015 roku została również utworzona rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, w której umieszczana jest głównie młodzież. Obecnie na terenie Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego funkcjonują dwie rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego, w których umieszczane są dzieci i młodzież, głównie interwencyjnie.

3. Instytucjonalna piecza zastępcza w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza, zgodnie z art. 93 ww. ustawy jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej – są umieszczane w niej dzieci powyżej 10. roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze są prowadzone jako placówki typu:

- socjalizacyjnego – tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 14 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;
 - interwencyjnego – zadaniem jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, pobyt dziecka nie może trwać dłużej niż 3 miesiące i w tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 14 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;
 - specjalistyczno-terapeutycznego – umieszcza się w nich dzieci:
 - legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności,
 - wymagające stosowania specjalnych metod wychowawczych i terapii specjalistycznej,
 - wymagające wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych,a tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 14 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;
 - rodzinnego – wychowują się w nich dzieci w różnym wieku, dorastające i usamodzielniające się, umożliwiają wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu i współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny, a w tym samym czasie można umieścić łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej – mogą być umieszczane w niej dzieci wymagające szczególnej opieki, które ze względu na swój stan zdrowia wymagający specjalistycznej opieki i rehabilitacji, nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej, w tym samym czasie nie może przebywać łącznie więcej niż 30 dzieci;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego – umieszcza się w nim dzieci, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, w tym samym czasie nie może przebywać łącznie więcej niż 20 dzieci. Pobyt dziecka w interwencyjnym

ośrodka preadopcyjnym nie może trwać dłużej niż do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

4. Instytucjonalna piecza zastępcza w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim.

Na terenie Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego funkcjonują 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego:

- 1) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Przyjazny Dom” w Trzciance prowadzona przez Stowarzyszenie „Pomagajmy Dzieciom” w Trzciance;
- 2) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Słoneczny Dom” w Krzyżu Wielkopolskim prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Dziecka i Rodziny „Słoneczny Dom” w Krzyżu Wielkopolskim.

Według stanu z dnia 30 czerwca 2016 r. w każdej z ww. placówek przebywało po 14 dzieci. Obecnie ten stan jest utrzymany.

5. Osoby usamodzielniane.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za osobę usamodzielnianą uznaje się osobę, która po osiągnięciu pełnoletności opuściła rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Osobom usamodzielnianym udziela się następujących form pomocy na:

- kontynuowanie nauki,
- usamodzielnienie,
- zagospodarowanie.

Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- zatrudnienia,

oraz zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Dla osób opuszczających pieczę zastępczą niewątpliwie dużym problemem jest pozyskanie we własnym zakresie mieszkania czy znalezienie pracy, dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielniania.

W 2015 roku i w pierwszym półroczu 2016 roku pomoc na kontynuowanie nauki otrzymało 19 osób z rodzinnej pieczy zastępczej oraz 12 osób z instytucjonalnej pieczy zastępczej. W tym samym okresie świadczenie na usamodzielnienie otrzymało 9 osób opuszczających rodziny zastępcze i 1 osoba opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą. W tabelach poniżej szczegółowo przedstawiono liczbę wychowanków, którzy skorzystali z pomocy dla osób usamodzielnianych w latach 2013-2016.

Tabela 2. Rodzaje udzielanej pomocy osobom usamodzielnianym opuszczającym rodzinne formy pieczy zastępczej w latach 2013-2016

Rodzaje udzielanej pomocy	2013 r.	2014 r.	2015 r.	od I do VI 2016 r.
Pomoc na kontynuowanie nauki	24	38	19	19
Pomoc na usamodzielnienie	1	4	9	9
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	2	3	4	4
Pomoc na zagospodarowanie	0	6	8	0

Tabela 3. Rodzaje udzielanej pomocy osobom usamodzielnianym opuszczającym instytucjonalne formy pieczy zastępczej w latach 2013-2016

Rodzaje udzielanej pomocy	2013 r.	2014 r.	2015 r.	od I do VI 2016 r.
Pomoc na kontynuowanie nauki	6	10	12	12
Pomoc na usamodzielnienie	0	2	1	1
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	2	8	10	10
Pomoc na zagospodarowanie	0	3	2	1

6. Środowiska rodzinne zagrożone umieszczeniem dzieci w zastępczych formach opieki.

Liczba mieszkańców Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego w 2015 roku wynosiła 87 890 osób, co w porównaniu do liczby mieszkańców w 2014 roku stanowiło spadek o 155 osób.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Czarnkowie na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosiła 2 606 osób bezrobotnych, z czego 1 414 osób stanowiły kobiety. W porównaniu do grudnia 2014 r. nastąpił spadek liczby bezrobotnych, bowiem na koniec grudnia 2014 r. zarejestrowanych było 3 837 osoby, z czego 2 098 osób stanowiły kobiety. Jak wynika z powyższych danych nastąpił znaczny spadek osób bezrobotnych, jednak nadal jest duża liczba osób pozostających bez pracy, a wśród nich przeważającą część stanowią kobiety.

Długotrwałe pozostawanie bez pracy w niekorzystny sposób wpływa na jakość życia rodzin dotkniętych bezrobociem. Pogarsza się nie tylko sytuacja materialna i społeczna rodzin, ale również kondycja psychiczna osób dotkniętych tym problemem ulega osłabieniu.

Długotrwałe bezrobocie często wiąże się również z pojawianiem rozmaitych patologii społecznych, zaniedbywaniem dzieci, nieprawidłowym wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczych, nierzadko z rozpadem rodziny. Osoby długotrwałe bezrobotne żyją w ciągłym stresie z powodu braku pracy, braku pieniędzy, co w konsekwencji może doprowadzić do nadużywania alkoholu lub innych środków psychoaktywnych, a także do depresji. Pogorszenie się sytuacji materialnej często zmusza do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej. Z danych uzyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego wynika, że najczęstszą przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie. Na terenie Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego w I półroczu 2016 roku z powodu bezrobocia udzielono 996 świadczeń, z czego najwięcej w Gminie Trzcianka (403 świadczenia).

Poniższa tabela przedstawia najczęstsze powody udzielenia świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w 2014 roku.

Tabela 4. Powody przyznania rodzinom świadczeń z pomocy społecznej w 2014 roku

Ośrodki Pomocy Społecznej	Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych ze względu na powód trudnej sytuacji życiowej w 2014 roku				
	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwała lub ciężka choroba	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
MGOPS Trzcianka	793	692	323	172	54
MOPS Czarnków	165	165	72	53	5
GOPS Czarnków	272	175	81	27	5
GOPS Połajewo	108	67	53	66	18
GOPS Lubasz	131	82	91	110	40
MGOPS Wieleń	295	265	177	155	80
GOPS Drawsko	166	85	63	42	39
MGOPS Krzyż Wlkp.	382	117	86	80	34
Razem	2 312	1 648	946	705	275

W przeważającej części udzielano pomocy pieniężnej z powodu ubóstwa i bezrobocia, ale również wiele rodzin korzystało z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność, długotrwałą lub ciężką chorobę. Dużą liczbę stanowiły również rodziny, które borykały się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (rodziny niepełne i wielodzietne). Ze względu na bezradność w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych najwięcej świadczeń udzielono w Gminie Wieleń (80).

Poniższa tabela przedstawia, liczbę udzielonych świadczeń w 2015 roku.

Tabela 5. Powody przyznania rodzinom świadczeń z pomocy społecznej w 2015 roku

Ośrodki Pomocy Społecznej	Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych ze względu na powód trudnej sytuacji życiowej w 2015 roku				
	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełnospra wność	Długotrwała lub ciężka choroba	Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowa- wczych
MGOPS Trzcianka	727	581	311	144	50
MOPS Czarnków	212	185	80	62	9
GOPS Czarnków	265	179	77	32	16
GOPS Połajewo	76	47	39	50	17
GOPS Lubasz	112	70	96	104	36
MGOPS Wieleń	287	263	173	173	79
GOPS Drawsko	164	96	67	37	39
MGOPS Krzyż Wlkp.	240	167	78	88	40
Razem	2 083	1 588	921	690	286

W 2015 roku w porównaniu do roku poprzedniego, więcej świadczeń z powodu bezrobocia zostało wypłaconych przez MOPS w Czarnkowie oraz GOPS: w Czarnkowie, w Drawsku i w Krzyżu Wlkp. Natomiast w pozostałych OPS z tego tytułu zostało wypłaconych mniej świadczeń. Biorąc pod uwagę świadczenia wypłacane przez wszystkie OPS z terenu Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego, widoczna jest też niewielka zależność pomiędzy spadkiem

liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Czarnkowie do liczby udzielonych świadczeń przez OPS z tytułu bezrobocia i ubóstwa. Zauważalny jest również spadek ilości wypłaconych świadczeń z tytułu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby. Wzrosła natomiast liczba wypłaconych świadczeń z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Poniższa tabela przedstawia, liczbę udzielonych świadczeń w I półroczu 2016 roku.

Tabela 6. Powody przyznania rodzinom świadczeń z pomocy społecznej w I półroczu 2016 roku

Ośrodki Pomocy Społecznej	Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych ze względu na powód trudnej sytuacji życiowej w I półroczu 2016 roku				
	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełnospra wność	Długotrwała lub ciężka choroba	Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowa- wczych
MGOPS Trzcianka	580	403	260	104	37
MOPS Czarnków	175	153	79	77	9
GOPS Czarnków	226	100	91	47	17
GOPS Połajewo	52	24	29	32	9
GOPS Lubasz	74	38	66	78	27
MGOPS Wieleń	189	131	121	110	49
GOPS Drawsko	66	43	45	23	19
MGOPS Krzyż Wlkp.	153	104	81	55	16
Razem	1 515	996	772	526	183

W I półroczu 2016 roku nastąpił dalszy wzrost liczby wypłaconych świadczeń z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych do 183. Porównywalnie w 2015 roku z tego tytułu w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim wypłacono łącznie 286 świadczeń, a w 2014 roku - 275 świadczeń. Można zatem wnioskować, że istnieje pilna potrzeba prowadzenia przez gminy profilaktyki rodzinnej, a co za tym idzie zasadność świadczenia usług asystenta rodziny.

Niepokojąca jest także liczba udzielonych świadczeń z powodu alkoholizmu. W 2014 roku na terenie naszego powiatu udzielono z tego tytułu 169 świadczeń, natomiast w 2015 roku - 178 świadczeń. W I półroczu 2016 roku udzielono już 141 tego typu świadczeń.

Często pod wpływem alkoholu dochodzi do aktów przemocy domowej.

Z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Czarnkowie wynika, że w 2014 roku na terenie całego powiatu przeprowadzono 827 interwencji domowych, podczas których wszczęto procedurę i założono 89 „Niebieskich Kart”, a 105 osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej zostało objętych wsparciem i pomocą.

W 2015 roku liczba przeprowadzonych interwencji domowych wyniosła 849, podczas których wszczęto procedurę i założono 120 „Niebieskich Kart” w wyniku czego 144 osoby dotknięte przemocą domową zostały objęte wsparciem i pomocą, co stanowiło wzrost w stosunku do 2014 roku.

W pierwszym półroczu 2016 wrosła liczba przeprowadzonych interwencji domowych do 548, podczas których 93 osoby zostały objęte wsparciem i założono 60 „Niebieskich Kart”.

Każde zjawisko przemocy domowej może prowadzić do bezpośredniego zagrożenia życia, bądź zdrowia dzieci przebywających w rodzinach dotkniętych przemocą. Pomocą w takich przypadkach może być przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Jednak brak współpracy rodzin z asystentem rodziny oraz niechęć do zmiany swojej sytuacji życiowej, w konsekwencji może doprowadzić do odebrania dzieci i umieszczenia ich w rodzinnej, bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej.

7. Limit rodzin zastępczych.

Limit rodzin zawodowych wynika z zabezpieczenia finansowego w budżecie powiatu na zawieranie umów, a następnie na wypłatę comiesięcznych wynagrodzeń i ponoszenia innych wydatków.

W roku 2015 zostały utworzone dwie rodziny zastępcze zawodowe, w tym jedna rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Natomiast w 2016 roku została utworzona jedna rodzina zastępcza zawodowa.

W 2017 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzciance planuje utworzenie jednej rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej.

Oczywiście limity te mogą ulec zmianie w związku z wystąpieniem konieczności objęcia opieką większej liczby dzieci.

III. Cele, działania i oczekiwane efekty Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim na lata 2016-2018.

1. **Cel Główny: Stworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju pieczy zastępczej oraz wsparcie rodzinnych form pieczy.**

2. **Cele szczegółowe:**

- 1) **Efektywna ochrona, profesjonalne wsparcie i pomoc dzieciom w postaci stabilnego, solidnego i rodzinnego środowiska wychowawczego.**
- 2) **Profesjonalne wsparcie rodzinnym formom pieczy zastępczej w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.**
- 3) **Organizowanie kompleksowego systemu pieczy zastępczej, poprzez pozyskiwanie, kwalifikowanie i szkolenie kandydatów do tych form.**
- 4) **Wspieranie i organizowanie pomocy w procesie usamodzielniania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.**
- 5) **Wspieranie działalności organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.**

3. Działania:

- 1) Cel szczegółowy: Efektywna ochrona, profesjonalne wsparcie i pomoc dzieciom w postaci stabilnego, solidnego i rodzinnego środowiska wychowawczego.**
 - A) Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka i placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
 - B) W razie występujących potrzeb pomoc w organizowaniu terapii, poradnictwa, zajęć warsztatowych o charakterze edukacyjnym, profilaktycznym dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej.
 - C) Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej.
 - D) Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną.
 - E) Współpraca z instytucjami zajmującymi się pomocą dzieciom.
 - F) Tworzenie rodzin zastępczych zawodowych, w tym zawodowych specjalistycznych.

- 2) Cel szczegółowy: Profesjonalne wsparcie rodzinnym formom pieczy zastępczej w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.**
 - A) Wspieranie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą poprzez udzielanie pomocy pedagogicznej, zwłaszcza w zakresie wychowania i edukacji dzieci ze strony koordynatorów pieczy zastępczej oraz organizowanie cyklicznych szkoleń podnoszących kwalifikacje już funkcjonujących rodzin zastępczych.
 - B) W razie występujących potrzeb, pomoc w uzyskaniu dostępu do specjalistów, w tym pomocy psychologicznej, reedukacyjnej, rehabilitacyjnej.
 - C) Udzielenie pomocy w doposażeniu mieszkań rodzin zastępczych, a także wypłata dodatkowych świadczeń na pokrycie kosztów remontu, utrzymania lokalu.
 - D) Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.

- E) Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy a w razie potrzeb również pomocy w postaci rodziny pomocowej.
- F) Tworzenie projektów wspierania rozwoju pieczy zastępczej z uwzględnieniem jej specyficznych potrzeb.
- G) Podejmowanie działań na rzecz zapobiegania wypaleniu zawodowemu osób tworzących rodzinne formy pieczy zastępczej.
- H) Organizowanie Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz innych imprez okolicznościowych.

3) Cel szczegółowy: Organizowanie kompleksowego systemu pieczy zastępczej, poprzez pozyskiwanie, kwalifikowanie i szkolenie kandydatów do tych form.

- A) Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia rodzinnej pieczy zastępczej.
- B) Dokonywanie procesu kwalifikacji kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej.
- C) Organizowanie szkoleń dla kandydatów do wykonywania funkcji związanej z pieczą zastępczą.
- D) Publikacja w mediach informacji przybliżających tematykę rodzicielstwa zastępczego.
- E) Opracowanie i upowszechnianie ulotek informacyjnych.

4) Cel szczegółowy: Wspieranie i organizowanie pomocy w procesie usamodzielniania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

- A) Opracowywanie programów usamodzielnienia i nadzór nad ich realizacją.
- B) Pełnienie funkcji opiekunów usamodzielnienia, pomoc w pisaniu i realizowaniu indywidualnych programów usamodzielnienia.
- C) Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym życiu społecznym, pomoc w kontynuowaniu nauki oraz uzyskaniu kwalifikacji zawodowych.
- D) Udzielanie pomocy finansowej oraz rzeczowej.
- E) Pomoc w pozyskaniu mieszkania i zatrudnienia.

5) Cel szczegółowy: Wspieranie działalności organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.

- A) Powierzenie organizacjom pozarządowym w ramach konkursu, prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych w Trzciance oraz w Krzyżu Wlkp.
- B) Rekomendowanie i wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.
- C) Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi lokalnie na rzecz dziecka i rodziny.
- D) Nawiązywanie partnerstwa z organizacjami pozarządowymi przy realizacji wspólnych projektów.

4. Oczekiwane efekty realizowanych działań.

- 1) Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
- 2) Wypracowanie metod współpracy z instytucjami w zakresie pomocy dzieciom.
- 3) Poprawa jakości życia dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
- 4) Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych, w tym zmniejszenie liczby rodzin zagrożonych wypaleniem zawodowym.
- 5) Polepszenie warunków materialno-bytowych dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
- 6) Zwiększenie świadomości rodziców zastępczych w zakresie zaspokajania potrzeb emocjonalnych dziecka przebywającego w pieczy zastępczej.
- 7) Usprawnienie procesu usamodzielniania.
- 8) Lepsze funkcjonowanie w życiu osób usamodzielnianych.
- 9) Zwiększenie liczby dzieci adoptowanych.
- 10) Udział organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej.
- 11) Zwiększenie świadomości lokalnej odnośnie wartości i znaczenia rodzin zastępczych.

5. Beneficjenci i realizatorzy Programu.

Głównym realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzciance przy współpracy następujących osób i instytucji:

- 1) Rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka.
- 2) Dzieci przebywające w pieczy zastępczej.
- 3) Osoby usamodzielniane.
- 4) Placówki opiekuńczo-wychowawcze.
- 5) Kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.
- 6) Rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem.
- 7) Organizacje pozarządowe.
- 8) Poradnie pedagogiczno-psychologiczne z terenu Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego.
- 9) Komenda Powiatowa Policji.
- 10) Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego.
- 11) Sędziowie i kuratorzy rodzinni.
- 12) Inne podmioty działające na rzecz pieczy zastępczej.

6. Źródła finansowania Programu.

Źródłem finansowania zadań Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim na lata 2016-2018 są środki finansowe:

- z budżetu Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego;
- z budżetu Państwa (Ministra właściwego do spraw rodziny);
- z budżetów powiatowych (zgodnie z art. 191 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej);
- z budżetów samorządów gminnych (zgodnie z art. 191 ust. 8 ww. ustawy);
- z odpłatności rodziców biologicznych;
- ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego;

- ze środków organizacji pozarządowych;
- ze środków innych programów i grantów.

7. Monitoring i ewaluacja Programu.

Monitoring prowadzić będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzciance, zbierając informacje od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu na temat podjętych działań, ich realizacji, skuteczności. Po zakończeniu każdego roku sprawozdanie z realizacji Programu przekazywane będzie Radzie Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego.

Ewaluacja będzie polegała na sprawdzeniu skuteczności podejmowanych działań głównie w oparciu o analizę założonych efektów.

Program będzie podlegał weryfikacji i w miarę potrzeb może ulegać zmianom.